

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2015. gada 9. jūlijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Uldis Ķinis, tiesnese Kristīne Krūma un tiesnesis Kaspars Balodis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto akciju sabiedrības [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 113/2015),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt 2014. gada 19. jūnija likuma „Grozījumi likumā „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju”” (turpmāk – grozījumi Privatizācijas likumā) 6. panta otro daļu un 2014. gada 30. oktobra likuma „Grozījumi likumā „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās”” (turpmāk – grozījumi Zemes reformas likumā) 1. panta trešo daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. un 105. pantam un spēkā neesošu no to pieņemšanas brīža.

2. Ar grozījumu Privatizācijas likumā 6. panta otro daļu no likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” (turpmāk – Privatizācijas likums) 54. panta otrās daļas ir izslēgta norma, kura noteica privatizētā dzīvokļa un mākslinieka darbnīcas īpašniekam pienākumu kompensēt zemes īpašniekam nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu.

Savukārt ar grozījumu Zemes reformas likumā 1. panta trešo daļu no likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12. panta 2.¹ daļas izslēgta norma, kura noteica nomniekam pienākumu, sākot ar 2010. gada 1. janvāri, kompensēt iznomātajam nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums un faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējas īpašumā ir zemes gabals, uz kura atrodas vairākas citām personām piederošas daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas. Starp Pieteikuma iesniedzēju un daudzdzīvokļu mājas īpašniekiem pastāv piespiedu nomas tiesiskās attiecības. Ar apstrīdētajām normām ir atcelts privatizētā dzīvokļa un mākslinieka darbnīcas īpašnieka, kā arī nomnieka pienākums kompensēt zemes īpašniekam nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksājumu. Tādējādi esot samazinājies ienākums, ko Pieteikuma iesniedzēja varēja saņemt no sava nekustamā

īpašuma iznomāšanas. Pieteikuma iesniedzēja ir norādījusi uz savu Satversmē noteikto pamattiesību iespējamo aizskārumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Konstitucionālajai sūdzībai jāatbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

6.1. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd divu likumu normu atbilstību Satversmei. Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa noteic, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama vienīgi šajā likumā norādītajos gadījumos. Satversmes tiesas praksē ir nostiprināta atziņa, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos viena pieteikuma ietvaros var apstrīdēt arī vairāku likumu normas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2008. gada 18. septembra lēmumu par lietas Nr. 2008-34-01 ierosināšanu un 2008. gada 29. jūlija lēmumu par lietas Nr. 2008-36-01 ierosināšanu*). No pieteikumā ietvertā pamatojuma ir gūstams apstiprinājums tam, ka abu apstrīdēto likumu normas ir savstarpēji cieši saistītas un to izskatīšana vienas lietas ietvaros veicinās lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

6.2. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 2. punkts prasa pieteikumā pamatot, ka ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi vai arī tādu nav.

Pieteikumā ir sniegts pamatojums tam, ka Pieteikuma iesniedzējai nav iespēju aizstāvēt savas aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

6.3. Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtnā daļa noteic, ka gadījumā, ja nav iespēju aizskartās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, pieteikumu Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no dienas, kad ir stājies spēkā grozījumu Privatizācijas likumā 6. panta otrā daļa un grozījumu Zemes reformas likumā 1. panta trešā daļa, proti, no 2015. gada 1. janvāra. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2015. gada 29. jūnijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā un ceturtajā daļā, kā arī sestās daļas 2. punktā noteiktajām prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktam pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 1. pantā ietvertajam tiesiskās paļāvības principam un Satversmes 105. pantam.

7.1. Apstrīdētās normas neatbilstot tiesiskās paļāvības principam, jo likumdevējs, atkārtoti grozot tiesību normas, kas regulē zemes piespiedu nomas tiesiskās attiecības, samazinājis zemes īpašnieka ienākumus no zemes nomas un tādējādi pārkāpis tiesisko paļāvību, kas nostiprināta 2012. gada 27. janvāra lēmumā par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2011-13-01. Proti, Pieteikuma iesniedzējai esot bijusi tiesiskā paļāvība, ka valsts novērsīs zemes īpašnieka tiesību nesamērīgo ierobežojumu. Pieteikuma iesniedzēja varējusi saprātīgi un pamatoti paļauties uz to, ka nomas maksas apmēra ierobežojumi no jauna netikšot ieviesti, ja vien tam nebūšot pamatots un ārkārtējs iemesls.

Satversmes tiesa norādījusi, ka tiesisku paļāvību personai var radīt gan administratīvais akts, gan tiesību norma, gan atsevišķos gadījumos arī citāda valsts institūciju rīcība ar pietiekami augstu noteiktības pakāpi. Tiesiskās paļāvības princips citastarp noteic arī to, ka indivīda reiz iegūtās tiesības nevar pastāvēt neierobežoti ilgi. Proti, šis princips nedod pamatu ticēt, ka reiz noteiktā tiesiskā situācija nekad nemainīsies. Būtiski ir tas, ka tiesiskās paļāvības princips nodrošina indivīdam tiesisko aizsardzību tikai likumdevēja noteiktajā pārejas periodā. Tiesiskās paļāvības princips negarantē indivīdam pastāvīgu *status quo*, t.i., nedod tiesības uz pastāvīgu izņēmuma situāciju jaunajā tiesiskajā regulējumā (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 25. oktobra sprieduma lietā Nr. 2004-03-01 9.3. punktu un 2009. gada 26. novembra sprieduma lietā Nr. 2009-08-01 24. punktu*).

Pieteikumā nav pamatots tas, ka tieši apstrīdētās normas būtu radījušas aizsargājumu tiesisko paļāvību. Turklāt nav sniegts pamatojums arī tam, ka Pieteikuma iesniedzējai ir radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu. Pieteikumā nav vērtēts tas, vai likumdevējs, nosakot pārejas periodu, nav noteicis saudzējošu pāreju uz jauno tiesisko regulējumu.

7.2. Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās normas samazinot ienākumu apmēru, ko zemes īpašnieks varot saņemt par sava nekustamā īpašuma nomu. Tādējādi apstrīdētās normas aizskarot Pieteikuma iesniedzējas tiesības uz īpašumu. Pieteikuma iesniedzēja pauž viedokli, ka ar apstrīdētajām normām neesot leģitīms mērķis. Pēc Pieteikuma iesniedzējas domām, likumdevējs esot iejaucies ēku īpašnieku un zemes īpašnieku tiesiskajās attiecībās un esot samazinājis piespiedu nomas maksas apmēru.

Satversmes tiesa jau norādījusi, ka tiesības uz īpašumu var ierobežot saskaņā ar likumu. Līdz ar to tiesības uz īpašumu var ierobežot, ja vien ierobežojumi ir noteikti ar likumu leģitīma mērķa labad un ir samērīgi ar šo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 12. punktu vai 2014. gada 10. oktobra sprieduma lietā Nr. 2014-04-03 7.2. punktu*). Lai izvērtētu Satversmes 105. pantā noteikto pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jānoskaidro: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai nepastāv personu pamattiesības mazāk ierobežojoši (saudzējošāki) līdzekļi; 3) vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 23. punktu*).

Pieteikuma juridiskā argumentācija galvenokārt ir veidota no Satversmes tiesas atziņām par nomas maksas apmēra ierobežojumu satversmību piespiedu nomas tiesiskajās attiecībās. Tomēr pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, ka labums, ko ar iegūst sabiedrība, ir mazāks par Pieteikuma iesniedzējas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 1. un 105. pantam ir uzskatāms par acīmredzami nepietiekamu prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc akciju sabiedrības [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 113/2015).

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 2. kolēģijas priekšsēdētājs

U. Ķinis